

PHEGEA

driemaandelijks tijdschrift van de

VLAAMSE VERENIGING VOOR ENTOMOLOGIE

Afgiftekantoor 2170 Merksem 1
Periode: april – mei – juni 2003

ISSN 0771-5277
Erkeningsnr. P209674

Redactie: Dr. J-P. Borie (Compiègne, France), Dr. L. De Bruyn (Antwerpen), T. C. Garvoet (Antwerpen), B. Goater (Chandlers Ford, England), Dr. K. Maes (Gent), Dr. K. Martens (Brussel), H. van Oorschot (Amsterdam), D. van der Poorten (Antwerpen), W. O. De Prins (Antwerpen).
Redactie-adres: W. O. De Prins, Nieuwe Donk 50, B-2100 Antwerpen (Belgium).
e-mail: willy.deprins@antwerpen.be.

Jaargang 31, nummer 2

1 juni 2003

Trekvlinders in 2001, achttiende jaarverslag (Lepidoptera)

Bart Vanholder

Résumé. Lépidoptères migrants en 2001 dix-huitième rapport (Lepidoptera)
Rapport sur les migrants observés en Belgique en 2001. Nous donnons un tableau avec information sur les migrants par décade.

Abstract. Migrant Lepidoptera in 2001 eighteenth annual report (Lepidoptera)
Report on migrants observed in Belgium in 2001. A summarising table with all information on Belgian migrants and vagrants per decade is given at the end.

Key words: Migrating Lepidoptera – Belgium.

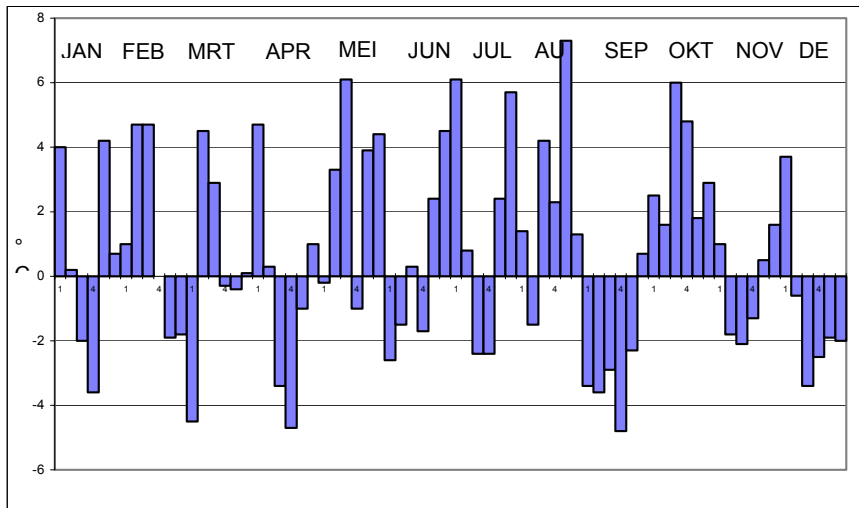
Vanholder, B.: Hoogstraat 50, B-9450 Haaltert. E-mail: bvholder@bigfoot.com.
<http://www.trekvlinders.members.easyspace.com>

Inleiding

In 2001 beleefden we de vierde natste lente ooit, met in haar maand april een absoluut neerslagrecord. Daarna gingen we door de vierde natste herfst ooit, met daarin de natste september ooit: we kunnen stellen dat 2001 niet erg veelbelovend kon zijn op trekvlindergebied. De juist belangrijke maanden april en september speelden daarbij een hoofdrol. Het enig lichtpuntje was de warmste maand oktober ooit. Het jaar werd afgesloten als het natste sinds het begin van de metingen te Ukkel! Er dienden 122 personen gegevens in, het aantal vaste medewerkers hieronder bedroeg 94. In totaal 44 mensen stuurden eveneens gegevens over nachtvlinders in, dit is een lichte verbetering tegen het voorgaande jaar, ondanks het eerder magere jaar voor de trekvlinders zelf. Ik verwerkte enkel nog buitenlandse gegevens in het verslag wanneer ze maximum 20 km buiten de Belgische grens liggen. Deze data zijn fenologisch nog verwant met onze fauna. Voor de systematiek en nomenclatuur van de besproken

trekvlindersoorten en zwervers werd De Prins (1998) gevolgd. Als aanduiding voor het voorkomen van vlinders wordt volgende richtlijn gevolgd:

- Regelmatig (jaarlijks voorkomend, uitzonderlijk ontbrekend gedurende 1 jaar).
- Onregelmatig (1 keer per 2 jaren, in regel niet jaarlijks voorkomend).
- Zeldzaam (max. 1 keer per 5 jaren waargenomen).
- Zeer zeldzaam (max. 1 keer per 10 jaren).
- Uitzonderlijk (1 keer per 20 jaren).

Figuur 1: Afwijking van de gemiddelde temperatuur per pentade te Ukkel t.o.v. de normale temperatuur. Normale afwijking = 0°C.

Klimatologisch overzicht van 2001

Zoals hierboven gesteld kenden we een zeer natte lente en herfst met erin nog eens twee maanden die een absoluut neerslagrecord betekenden, met name april en september. In januari hadden reeds twee trekvlinders hun aanwezigheid verraden: *Vanessa atalanta* en *Macroglossum stellatarum*. Voor beide soorten werden aanwijzingen gevonden dat het om pogingen tot overwintering ging. In februari werd dit nog duidelijker voor de atalanta met verdere waarnemingen op de warmere dagen. Meer merkwaardig was dat er eveneens een *Vanessa cardui* in februari gevonden werd, een soort die niet dadelijk als mogelijke overwinteraar bij ons bekend staat. Er is in februari ook nooit echt gunstig migratieweer opgetekend, maar wel waren de temperaturen hoger dan normaal tijdens de maritieme stromingen bij het begin van de maand. De winter werd zacht maar nat afgesloten met enkel in maart vijf vorstdagen, 3 minder dan het

normale. Het is dan ook niet verwonderlijk dat er nog slechts één atalanta werd gezien gedurende de hele maand maart die zeer somber was. Het neerslagrecord van april volgde de natte maand maart op en dus was er voor vlinders niet veel ruimte. Enkel de atalanta en de meekrapvlinder (*M. stellatarum*), maakten van regenweer geen punt. De aantallen waren wel laag voor de lentemaand. Enkel naar het einde van de maand werden trekvlinders opgemerkt, er heersten toen zachtere, maritieme stromingen uit het zuiden. De maand mei moest met haar warme temperaturen veel goed maken, maar echt tropische stromingen die de meer "exotische" trekvlinders naar hier kunnen halen, bleven uit. We begonnen echter toch aan de normale trekvlinderssoorten zoals *Autographa gamma* en *Agrotis ipsilon* en vooral een vroege *Nomophila noctuella* was opmerkelijk. In juni werden deze aantallen verder opgebouwd en vooral de *M. stellatarum* kende een gunstig verloop. Het aantal soorten trekvlinders was eerder zeer laag voor de maand juni. Er kwamen slechts twee dagen voor met tropische stroming, namelijk op de 23ste en de 24ste, zodat dat wellicht de verklaring was waarom enkel de regelmatige trekvlinders hier gezien werden. We moesten op de warme julimaand wachten om andere, vertrouwde trekvlinders te zien zoals: *Plutella xylostella*, *Udea ferrugalis*, *Agrius convolvuli* en *Mythimna unipuncta*. De afwezigheid van tropische of subtropische stromingen was ervoor verantwoordelijk dat het steeds om zeer lage aantallen ging van verschillende regelmatige trekvlinders; *A. convolvuli*, *U. ferrugalis*, *N. noctuella* haalden het dieptepunt sinds een decennium. Van volgende regelmatige trekvlinders zijn er zelfs geen Belgische waarnemingen bekend uit 2001: *Diasemia reticularis*, *Colias hyale*, *Helicoverpa armigera* en *Heliothis peltigera*. Bij de dwaalgasten ontbraken: *Rheumaptera cervinalis*, *Catocala fraxini* en *Mythimna l-album*.

Medewerkers aan het verslag 2001

Artoisenet A, Bastiaens Hubert, Bauduin Mathieu, Beckaert L, Beernaert Richard, Berckmoes L, Biard Eric, Bolland François, C.Born , Cappendijck, Castelyn H, Casier P, Chanteux Bernard, Chapelle J, Cluck Pierre, Cromar Nicky, D'Haluin P, D'Hert D, D'Hondt R, De Bakker J, De Block Roland, De Boer A , De Decker Herwig, De Kesel Toon, De Turck Aubin, De Vreese Alain, De Witte Thierry, Declercq Frans, Develter Chris, Doucet Jean , Dupont Sylvain, Durinck Paul, Evrard Ghislain, Faquaet Marcel, Fauville E, Franssaer Frans, Fregat Christian, Galoppin Roger, Garrevoet Theo, Georges, Ghesquière R, Gillard Marcel, Goossens Claire, Gryffroy Dries, Guinez Remi, Hecq J, Herfs, M, Hooft Godelieve, Hoste I, Houuez Marcel, Janssens Karel, Janssens Kjell, Jonckheere Filip, Kinders Hans, Kindts Boudewijn, Lamard Laurent, Lambert Marc, Lambrechts Jorg, Leeb Frédéric, Lefeber V, Leurquin J, Leveque Antoine, Litt René, Lorge Noel, Maertens, T, Maes Boudewijn , Meert Ruben, Merveillie Luc, Meuris Eric, Migeot R, Misonne Bernard, Naessens G, Nagel Harry, Nyst R.H., Nicolas J, Opendacker Miel, Pauwels Jan, Pletinck René, Prang G, Rappé G, Renneson Jean Luc, Reumkens Hub , Rose Louis, Sauvage Alain, Sierens Tom, Smessaert P, Soors Jan, Soyez B, Spronck René, Spruytte Stef, Stassart Eric, Taelman Ed, Taymans Charles, Thoné Gerard, Troukens Willy, De Keere Diëgo, Van De Kerckhove Omer, Van Den Berghe Jean Marie, Van Gele P, Van Holder Bert, Van Hoorebeke Gino, Van Moerkerke Roger, Van Moerkerke M, Van Opstaele Marc, Van Steenwinkel Carina, Vandemaele Willy, Vandenbossche Filip, Vandenbossche Odette, Vanholder Bart, Vanpoucke D, Verboven André, Verloove V, Vermandel Eddy, Vermersch Hubert, Verroken Luc, Verschoore Koen, Verstraeten K, Virlet P, Voet Paul, Walraevens E, Walterus F., Wieme Gabriel, Wullaert Steve, Yde Alain.

Trekvlinders

Plutella xylostella (Linnaeus, 1758)

Het koolmotje had een opvallend mager jaar: slechts dertig waarnemingen; dit is al jaren niet meer voorgekomen. Mensen die ze anders elk jaar in aantal zagen, hebben er in 2001 slechts heel weinig kunnen rapporteren. Het feit dat het trekvlinderwever ongunstig was in 2001 laat vermoeden dat we hier toch met een echte trekvlindersoort te doen hebben. De eerste vlinders zijn pas in juli opgemerkt. Op 7 juli zag A. Verboven een koolmotje in zijn Heath-val. De volgende dagen joeg W. Vandemaele in Deerlijk ze overdag uit de vegetatie van de groentetuin op. De koolmotjes zijn nog spaarzaam opgetekend tot in oktober; op 12 oktober door M. Faquaet te Koksijde en op 25 oktober door E. Taelman te Saeftinge. We hebben wel een nieuw record gevestigd met de erg late datum van 27 december: toen zag A. Verboven in Heverlee het laatste koolmotje, weliswaar binnenshuis op licht.

Vindplaatsen: **Ant.(1)**: Antwerpen; **Bra.(11)**: Anderlecht, Heverlee; **Nam.(1)**: Presgaux; **O.VI.(5)**: Haaltert, Wachtebeke; **W.VI.(9)**: Deerlijk, Koksijde, Wenduine. **Z.VI.(3)**: Saeftinge.

Udea ferrugalis (Hübner, 1796)

Met 2 waarnemingen voor deze soort was 2001 eveneens geen gunstig migratiejaar. Marcel Gillard zag hem op 17 juli te Presgaux op HPL-licht. K. Janssens zag hem op 3 november nog te Antwerpen. Het vrij laat op het jaar voorkomen is typisch voor deze regelmatige trekvlinder. Hij is meestal een van de laatste soorten die nog waargenomen wordt.

Vindplaatsen: **Ant.(1)**: Antwerpen; **Nam. (1)**: Presgaux.

Duponchelia fovealis (Zeller, 1847)

Het meest merkwaardige feit aan deze soort is dat ze nu reeds het derde jaar op rij werd gezien sinds de eerste vangst voor België in 1999 (Vanholder, 2001). In 2001 was het de eer aan R. Spronck om de derde waarneming in België op 14 juni op te tekenen bij een lichtvangst te Visé. De soort kent twee generaties en het feit dat de vindplaatsen zeer uiteen liggen, duidt in de richting van een trekvlinder. We delen de soort dus voorlopig bij de echte trekvlinders in tot hier meer duidelijkheid over komt.

Vindplaats: **Luik(1)**: Visé.

Margaritia sticticalis (Linnaeus, 1761)

Er zijn slechts twee vermeldingen bekend, beide komen uit het kustgebied. E. Taelman zag deze soort te De Clinge op 20 september. Twee dagen later zag P. Durinck hem te Koksijde.

Vindplaatsen: **W.VI.(1)**: Koksijde; **Z.VI. (1)**: De Clinge.

Nomophila noctuella ([Denis & Schiffmüller], 1775)

Er zijn slechts 40 exemplaren van dit regelmatige trekvlindertje opgemerkt, wat in vergelijking met voorgaande jaren een pover resultaat is. Ondanks dit lage aantal *Phegea* **31** (2) (1.VI.2003): 44

rapporteerde Steve Wullaert reeds vroeg acht vlinders, nl. op 30 mei te Hautes-Rivières. Dit kan op een migratiefenomeen wijzen. We hoopten dus reeds op een goed jaar, zoals in 1996 het geval was toen ook vlinders in april en mei gezien waren. Op 6 juli was de vlinder alweer present; K Verstraeten meldde hem te Essen. Maar de enige andere vlinder gedurende die maand was deze die M. Gillard te Presgaux zag op de 23ste. In augustus volgden slechts twee waarnemingen. Een kleine serie waarnemingen startte nog op 20 september; er werden die week op verscheidene plaatsen in totaal een twintigtal vlinders gemeld van de tweede generatie. *N. noctuella* komt voornamelijk in het najaar voor in België en dat werd benadrukt met de laatste vangst op 26 oktober in de lichtval van W. Troukens te Dilbeek.

Vindplaatsen: **Ant.(1)**: Essen; **Bra.(3)**: Dilbeek, Heverlee; **Nam.(2)**: Presgaux; **O.VI.(1)**: Eksaarde; **W.VI.(7)**: Deerlijk, Koksijde; **Z.VI.(18)**: De Clinge, Heikant, Saeftinge, St.-Jansteen; **Fra.(8)**: Hautes-Rivières.

***Agrius convolvuli* (Linnaeus, 1758)**

Slechts 8 waarnemingen wat het dieptepunt betekent voor het laatste decennium. S. Dupont kon de eerste windepilstaart optekenen op 31 juli, nectar zuigend aan siertabak te Anhée. Op 3 augustus zag W. Vandemaele te Deerlijk op dezelfde bloemensoort een vlinder foerageren in de avondschemering. In augustus waren er slechts drie: op 14 augustus te Vogelwaarde (Ed Taelman), op 15 augustus te Berlaar (K. Janssens) en op 28 augustus te Sluis (Ed Taelman). In september enkel de vlinder die E. Taelman te Vogelwaarde zag op de 5de. H Kinders zag te Buggenhout de enige rups kruipen, langs de Schelde op 26 september. Alweer E. Taelman kon het jaar voor de windepilstaart sluiten in Zuiddorpe op 12 oktober. Het was dus zeker geen gunstig migratiejaar voor deze soort.

Vindplaatsen: **Ant.(1)**: Berlaar; **Nam.(1)**: Anhée; **O.VI.(1)**: Buggenhout; **W.VI.(1)**: Deerlijk; **Z.VI.(4)**: Sluis, Vogelwaarde, Zuiddorpe.

***Acherontia atropos* (Linnaeus, 1758)**

De enige doodshoofdvlinder werd ons gemeld door L. Verroken op 6 oktober te Knokke. Uit Duitsland waren verschillende rupsenvondsten bekend tijdens de zomer en eveneens vlinders in oktober. Het gaat dus ook bij ons wellicht om een hier opgegroeid exemplaar.

Vindplaats: **W.VI.(1)**: Knokke.

***Macroglossum stellatarum* (Linnaeus, 1758)**

De eerste meekrapvlinder werd al erg vroeg opgemerkt door J. Vervaeke op 6 januari in Wevelgem. Dit laat ons toe te vermoeden dat het om een overwintelaar ging. Enkel in 1992 hebben we nog vroeger een kolibrievlinder kunnen optekenen, met name op 4 januari. Daarmee kan deze pilstaart bij ons bijna het gehele jaar door aangetroffen worden. Op 6 april zag T. De Witte hem alweer te Petite-Chapelle en op 29 april was het de beurt aan E. Taelman te Terneuzen. Vervolgens was het wachten tot 31 mei toen W. Vandemaele de

vlinder zag foerageren op zijn geraniums te Deerlijk. Daarop volgden dagelijks nieuwe waarnemingen zodat we echt konden spreken van een regelmatige generatie, met een hoogtepunt in de vierde pentade van juni. Het is niet duidelijk of dit reeds afstammelingen kunnen zijn van de vlinders eerder in april gezien, maar het lijkt vrij vroeg om daarvan reeds een generatie te voltooien gezien het eerder koude weer in april. Daarentegen was het in mei wel warm, maar zelfs in de zomer heeft de soort meer dan anderhalve maand nodig om de cyclus te voltooien. Het vervolg van het histogram (zie fig. 1) is evenmin duidelijk over de verdere generaties. Doorgaans zijn er twee zeer duidelijk te onderscheiden generaties van de kolibrievlinder maar in 2001 zijn er bijna steeds evenveel kolibrievlinders aanwezig over de gehele zomer gespreid. De enige rups werd op 19 augustus door T. de Witte te Olloy gemeld. Ze was bijna volgroeid. Misschien kunnen we na midden augustus dus nog van een bescheiden tweede generatie spreken die doorvliegt tot in de warme maand oktober, die toch nog 24 vlinders telde! In september zorgde het regenweer voor te lage aantallen met betrekking tot de eerste generatie. De laatste *M. stellatarum* vloog op 25 oktober te Anhée volgens de waarneming van S. Dupont. Opmerkelijk was dat de meekrapvlinder in 2001 volledig ontbrak in de Kempen. Met 197 vlinders toch eerder een matig jaar in vergelijking met de jaarlijkse aantallen die we sinds 1994 gewoon zijn. Enkel 1997 deed slechter met slechts 51 vlinders.

Vindplaatsen: **Bra.(1)**: Merchtem; **Hen.(1)**: Cordes; **Luik(6)**: Petit-Rechain, Spa, Visé; **Lux.(1)**: Marbehan; **Nam.(20 + 1 rups)**: Anhée, Ham-sur-Sambre, Hamois, Mariembourg, Namur, Olloy, Petigny, Petite-Chapelle, Viroinval; **O.Vl.(15)**: Daknam, Hamme, Hamme-St.-Anna, Heurne, Kaprijke, Sinaai, Wetteren; **W.Vl.(113)**: Deerlijk, Harelbeke, Kortrijk, Nieuwkerke-Heuvelland, Poperinge, St.-Denijs, Westende, Wevelgem; **Z.Vl.(37)**: Groede, Heikant, Hulst, Lamswaarde, Sluiskil, Terneuzen; **Fra.(1)**: Thilay.

***Colias croceus* (Fourcroy, 1785)**

Na het zeer mooie jaar 2000 kenden we dit keer een echt dieptepunt: slechts 8 vlinders wat aantoont dat de soort verdwenen leek in ons land. We moeten teruggaan tot 1995 om een slechter resultaat te vinden, een jaar dat volgde op een zeer geslaagd 1994. Tussen 1996 en 2000 haalden we elk jaar meer dan 100 vlinders. Misschien kunnen we stellen dat de winter 2000–2001 niet echt gunstig was om de overwintering mogelijk te maken en moeten we weer wachten op nieuwe immigranten die het hier vervolgens enkele jaren kunnen uithouden. In Duitsland wordt, na Engeland, eveneens gewag gemaakt van mogelijke overwintering in onze contreien. Meer en meer komen er aanwijzingen dat deze trekvlinder het enkele jaren na elkaar hier kan uithouden. De rups zou zelfs enkele weken in een soort diapauze kunnen gaan om de moeilijkste tijd in de winter door te komen. Belangrijk schijnt vooral de aanwezigheid van voedselplant in de winter en niet zodanig de temperatuur om overwintering van de rups mogelijk te maken (Hensle 2002). De vlinders in 2001 zijn enkel in augustus waargenomen, de eerste op de 11de te Evere (E. Fauville). Op 18 augustus zag J. Nicolas de oranje luzernevlinder te Petigny vliegen. Alle andere vlinders zijn door E. Taelman en zijn werkgroep in Zeeuws-Vlaanderen gemeld: te Hulst op 24 en 25 augustus, respectievelijk vier en twee vlinders. Het is

merkwaardig dat er zo weinig vlinders bij ons voorkwamen terwijl men op 3 november op één enkele dag in Frankrijk nog actieve remigratie registreerde van acht vlinders richting zuiden bij het "Lac du Der" in het departement Marne. Dit zijn evenveel vlinders als bij ons gedurende het gehele jaar opgetekend werden!

Vindplaatsen: **Bra.(1)**: Evere; **Nam.(1)**: Petigny; **Z.VI.(6)**: Hulst.

***Vanessa atalanta* (Linnaeus, 1758)**

Naar goede gewoonte van de laatste jaren liet de eerste atalanta zich weer in januari zien: op de 28ste te Roksem. In februari werden vier vlinders gezien die mogelijk ook bij de migratiegolf van de distelvlinder in te delen zijn: op de 10de te Lebbeke (R. Meert) op de 13de en de 15de te Hulst (E. Taelman) en op de 15de te Ensival (J. Chapelle). De enige vlinder in maart werd door S. Spruytte op de 6de opgetekend te Nieuwkerke-Heuvelland. Ook in de natte aprilmaand waren slechts weinig atalanta's te bespeuren. In mei konden we de voorzichtige start van een generatie zien met een hoogtepunt in de vijfde pentade (zie fig. 2). Deze vlinders konden een generatie nakomelingen voortbrengen met als top de vijfde pentade van juni. Zo ving ik op de 20ste juni een wijfje dat eitjes afzette. Op 28 juni vond B. Kindts te Eeklo een rups op brandnetel. In juli werd eveneens in de vijfde pentade een grote piek behaald; het waren veelal verse exemplaren die hier dus opgegroeid zijn. Op 13 augustus vond B. Kindts alweer een rups, deze keer te Adegem. Dit betekent dat er nog een generatie te verwachten was in het najaar. Er werden opmerkelijk wat vlinders gezien als remigranten; de eerste hiervan werd op 26 augustus gemeld door A. Verboven te Leefdaal. In september en oktober werden dikwijls vlinders in actieve remigratie gezien. S. Dupont meldde zo maar liefst 25 vlinders te Maillen op 5 oktober, ze vlogen alle richting zuidoost. J. Lambrechts zag een 40-tal vlinders in een zuidwaartse richting tijdens zijn vogeltrekwaarnemingen op 13 oktober te Neerpelt. Op dezelfde dagen merkte M. Gillard eveneens remigratie op tijdens zijn reis tussen Praag en Brno. De laatste remigrant werd op 2 november te Houthalen door J. Lambrechts gezien. De laatste atalanta voor 2001 werd op 6 december te Evergem door K. Janssens opgetekend. Met 10220 behalen we een gemiddeld jaar.

Verdeling per provincie: Ant.(105), Bra.(445), Hen.(67), Lim.(394), Luik(307), Lux.(84), Nam.(431), O.VI.(2946), W.VI.(3226), Z.VI.(2220), Fra.(7).

***Vanessa cardui* (Linnaeus, 1758)**

De eerste distelvlinder liet zich opmerken op 15 februari te Wondelgem. Dit is op zijn minst een zeer merkwaardige waarneming van M. Zwertvaeger. Nog nooit voorheen hebben we een distelvlinder gezien in februari ! Het is zelfs zeer zeldzaam dat vlinders reeds in maart gezien worden, zoals bijvoorbeeld in 1988 en 1998 het geval was. In Engeland startte een serie waarnemingen van de distelvlinder vanaf 13 februari. Er werden daar toen ook andere migranten waargenomen: *E. ocella*, *A. ipsilon*, *M. stellatarum* en *A. gamma*. De vlinder van M. Zwertvaeger moet dus deel uit gemaakt hebben van een zeer vroege migratiegolf. De oorsprong van deze dieren moet gezien de periode bijna zeker in Afrika gezocht worden! Tussen de 12de en de 22ste waren er anticyclonen boven Centraal-Europa en West-Frankrijk. Ervoor

lagen depressies tot 11 februari boven IJsland en het Verenigd Koninkrijk. Op 21 april werden twee vlinders gezien te Beernem (G. Wieme) en te Waarschoot (F. Verloove), een nieuwe migratiegolf kondigde zich aan. In mei werd de distelvlinder gezien op de 2de te Nafraiture door R. D'Hont en de 6de te Heikant. Vanaf 9 mei zag E. Taelman dagelijks vlinders in de streek van Hulst. Van de derde pentade van juli tot het einde van deze maand (zie fig. 3) kwam een generatie vlinders voor die hier opgroeide. Het hoogste dagtotaal werd daarin behaald op 16 juli met 50 vlinders. Daarna is het bestaan van een nieuwe generatie niet helemaal duidelijk. Op 22 augustus nam M. Gillard twee vlinders in copula waar op zijn vlinderstruik te Presgaux. Hij had dit nooit waargenomen zo laat in het jaar. Het is de vraag of deze generatie hier nog kon opgroeien, er werden wel nog laat in het jaar vlinders gezien. De laatste vlinder vloog op 3 november te Merchtem. Het gebeurt niet elk jaar dat we in november nog vlinders zien! Het was dus geen slecht jaar voor de distelvlinder met een aantal van 1032 en deze kende een lange vliegperiode mede dankzij het warme oktoberweer. Enkel A. Verboven maakte melding van een vlinder in actieve remigratie, nl. op 28 september te Leefdaal.

Verdeling per provincie: Ant.(8), Bra.(41), Hen.(12), Lim.(47), Luik(15), Lux.(32), Nam.(38), O.Vl.(212), W.Vl.(345), Z.Vl.(280), Fra.(2).

***Orthonama obstipata* (Fabricius, 1794)**

Eén van de weinige hoogtepunten in 2001 was de vondst van twee exemplaren van deze onregelmatige trekvlinder. Dit jaar kwamen de vondsten laat in het jaar voor: op 19 oktober te Anhée (S. Dupont) en op 4 november te Presgaux (M. Gillard). Het kan dus gaan om nakomelingen van migranten.

Vindplaatsen: **Nam.(2)**: Anhée, Presgaux.

***Cyclophora pupillaria* (Hübner, 1799), nieuwe soort voor de provincie Namur.**

Dit was ongetwijfeld de meest in het oog springende trekvlinder in ons verslag van 2001. Het betreft hier een uitzonderlijke trekvlinder voor ons land en het was sinds 1968 geleden dat deze er nog werd waargenomen. M. Gillard ontdekte een zeer vers exemplaar van deze typische spanner in zijn lichtval te Presgaux op 22 oktober. Het is slechts de zesde keer dat deze soort uit ons land vermeld wordt en ze is nieuw voor de provincie Namur.

Vindplaats: **Nam.(1)**: Presgaux.

***Autographa gamma* (Linnaeus, 1758)**

De eerste gamma-uiltjes verschenen pas eind mei toen enkele andere trekvlinders eveneens in beeld kwamen. Op 24 mei zag E. Taelman de eerste te Hulst. De volgende dag merkte W. Vandemaele de gamma-uil ook te Deerlijk op. Vanaf begin juni werd de uil dagelijks gezien. Er werd een top genoteerd gedurende de 4de pentade van juni. In de zomer is het beeld niet echt duidelijk wellicht betreft het overlappende generaties. Het hoogste dagtotaal werd op 14 augustus genoteerd met 576 uiltjes. De top van die generatie lag in de 4de pentade van augustus (fig. 4). Op 20 november ontpopte nog een gamma-uil bij

Phegea **31** (2) (1.VI.2003): 48

E. Meuris, hij had de pop in de tweede helft van oktober te Gentbrugge gevonden tussen stengels van violier. K. Janssens sprak nog van een zeer verse vlinder die hij op 5 december aantrof op de straatverlichting te Kalmthout. Net als bij de atalanta ging het om een matig jaar, met hier 7329 vlinders.

Verdeling per provincie: Ant.(38), Bra.(276), Hen.(63), Lim.(261), Luik(211), Lux.(34), Nam.(367), O.VI.(142), W.VI.(3992), Z.VI.(1883), Fra.(63).

***Spodoptera exigua* (Hübner, [1808])**

Deze zeldzame migrant werd net zoals in 2000 weer in België vermeld. M. Gillard ving hem te Presgaux op 29 augustus. Normaal komt de uil lang niet elk jaar voor in ons land. In dezelfde periode –met name eind augustus– werden nog enkele andere migrerende soorten waargenomen.

Vindplaats: **Nam.(1)**: Presgaux.

***Mythimna vitellina* (Hübner, [1808])**

Het voorkomen van deze zeldzame trekvlinder vertoonde in 2001 parallellen met de vorige soort: slechts éénmaal opgemerkt door M. Gillard te Presgaux, dit keer tijdens een lichtvangst op 8 augustus. Het ging om een vers exemplaar. De soort was eveneens in 2000 opgemerkt, maar daarvoor was het geleden van 1996.

Vindplaats: **Nam.(1)**: Presgaux.

***Mythimna unipuncta* (Haworth, 1809)**

M. Gillard is ook hier de enige die deze grasuil optekende. Het wordt haast een traditie want dit is zijn derde opeenvolgende jaar te Presgaux. Hij zag er zijn eerste vlinder op 15 juli. Het andere exemplaar zag hij tijdens een inventarisatie te Dailly op 14 augustus. Het lijkt er dus op dat we recent deze trekvlindersoort in de regio als regelmatig kunnen bestempelen.

Vindplaatsen: **Nam.(2)**: Dailly, Presgaux.

***Peridroma saucia* (Hübner, [1808])**

De vangsten van deze vlinder op smeer te Wenduine door A. De Turck beginnen een jaarlijks weerkerend fenomeen te worden. In 2001 startte hij op 28 september met drie vlinders op smeer. Hij zag ze verder nog op 5 en 7 oktober en de laatste op 2 november.

Vindplaats: **W.VI.(6)**: Wenduine.

***Agrotis ipsilon* (Hufnagel, 1766)**

2001 leverde weerom een normaal aantal op voor de ipsilon-uil die voor het eerst werd opgemerkt door G. Glabeke in St.-Denijs op 20 mei. In die periode waren nog een schaars aantal ander migranten aanwezig: *Nomophila noctuella* evenals *M. stellatarum* duiden op een beperkte migratie. Op 5 juni zag K. Verstraeten de volgende in Essen en in dezelfde maand zag G. Glabeke nog twee vlinders. In juli waren er slechts 2 waarnemingen: deze van B. Maes te Wachtebeke op de 4de en deze van M. Gillard te Presgaux op de 17de. Vanaf 8 augustus startten de regelmatige waarnemingen, toen G. Glabeke twee ipsilon-uilen zag. Dagelijks was de vlinder op

Phegea 31 (2) (1.VI.2003): 49

licht te vinden en deze periode liep door tot 6 september. Op het einde van die maand volgde een nieuwe serie waarnemingen vanaf de 21ste, ditmaal werden vele vlinders gelokt op smeer, een entomologische bezigheid typisch voor die tijd van het jaar. Gedurende de gehele maand oktober werden 10 vlinders geregistreerd en op 28 oktober sloot J. Galoppin het jaar af te Stembert. Met 93 stuks was 2001 een normaal jaar (fig. 5).

Vindplaatsen: **Ant.(1)**: Essen; **Bra.(22)**: Anderlecht, Dilbeek, Heverlee, Vorst; **Hen.(1)**: Selognes; **Luik(1)**: Stembert; **Lux.(2)**: Marbehan; **Nam.(12)**: Anhée, Presgaux; **O.Vl.(7)**: Assenede, Haaltert, Hamme, Lokeren, Wachtebeke; **W.Vl.(33)**: Deerlijk, Koksijde, St.-Denijs, Wenduine; **Fra(14)**: Thilay.

***Chrysodeixis chalcites* (Esper, 1789)**

H. Kinders was de enige persoon die deze uil optekende. Hij zag de soort op licht te Hamme op 23 augustus en te Lokeren op 25 augustus. Het lijkt merkwaardig dat de uil recent enkel nog in Oost-Vlaanderen opduikt. Van de grotere aantallen, zoals die vroeger werden opgetekend, is momenteel zeker geen sprake meer.

Vindplaatsen: **O.Vl.(2)**: Hamme, Lokeren.

Dwaalgasten en zwervers

***Lozotaeniodes formosana* (Geyer, [1830])**

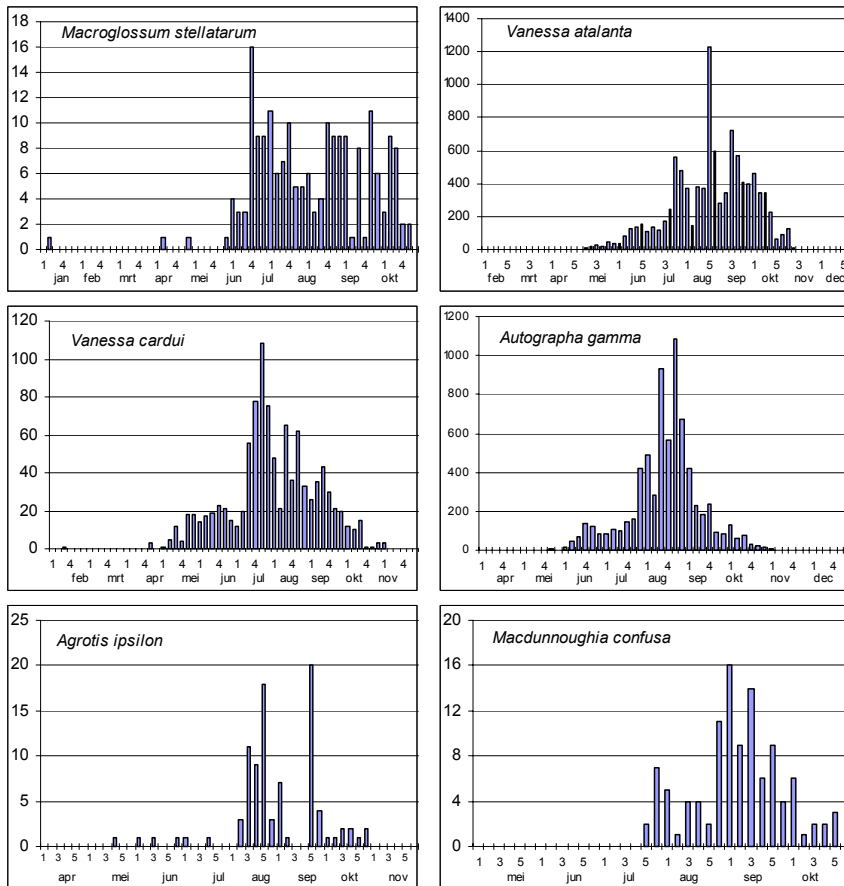
Deze bladroller was uitgesproken aanwezig, vooral in het centrum van het land, met name Oost-Vlaanderen en Brabant. Meer dan de helft werden er op 24 juni te Lokeren gezien; zowel H. Kinders als B. Maes tekenden er zes op tijdens nachtvangsten. Op 30 juni had A. Verboven er nog één op de lamp te Heverlee. Gedurende de maand juli merkten H. Kinders en B. Maes de vlinder verschillende keren op, respectievelijk te Hamme en te Lokeren. Te Vorst werd de vlinder gezien op 8 juli en 4 augustus door R. Guinez. De vliegperiode was dus erg uitgebreid in 2001.

Vindplaatsen: **Bra.(3)**: Heverlee, Vorst; **O.Vl.(18)**: Hamme, Lokeren.

***Hemaris fuciformis* (Linnaeus, 1758)**

Het valt jaar na jaar op dat deze toch algemene dagactieve vlinder zo weinig wordt opgemerkt. Zo ook verliep het in 2001 waar slechts vier personen melding maakten van de glasvleugelpijlstaart. Op 12 mei reeds zag R. D'Hont deze te Vresse-sur-Semois, waar de vlinder inheems is. Op 30 mei werd te Biron in het Luikse de tweede vlinder opgetekend door J. Chapelle. Te Biron zag R. Litt op dezelfde dag een pijlstaartje foerageren op kamperfoelie. Alle waargenomen vlinders behoorden tot de eerste generatie, zo ook de laatste waarneming op 29 juni te Vresse-sur-Semois. De enige twee rupsen zag ik zelf op 2 juli in Meix-devant-Virton op kamperfoelie, het betrof rupsen in het tweede stadium.

Vindplaatsen: **Luik(1)**: Sohan; **Lux.(2 + 2 rupsen)**: Biron, Meix-devant-Virton; **Nam.(4)**: Vresse-sur-Semois.

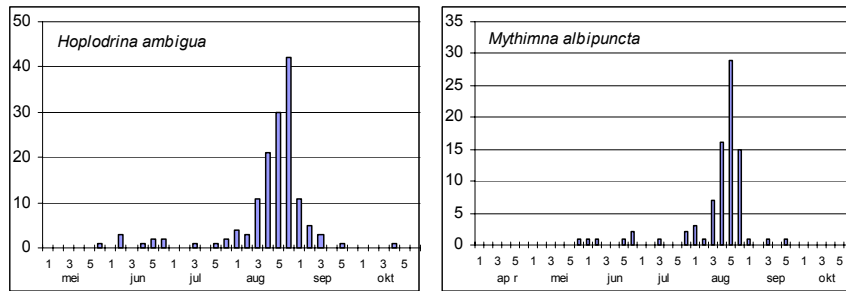

Figuren 2-7: Histogrammen per pentade van *Macroglossum stellatarum*, *Vanessa atalanta*, *Vanessa cardui*, *Autographa gamma*, *Agrotis ipsilon* en *Macdunnoughia confusa*.

***Hyles gallii* (Rottemburg, 1775)**

Op de biotopen waar de soort een tiental jaren geleden nog floreerde, worden hoe langer hoe minder rupsen aangetroffen. Zo werden ook in dit jaar slechts 6 rupsen gevonden, na lang zoeken op eerder kleine wilgenroosjes die solitair staan. Ze werden door R. Galoppin en M. Herfs gezocht op 7 augustus te Xhoffraix en waren verpopplingsklaar. Verleden jaar hadden we de soort nog nieuw voor de provincie Oost-Vlaanderen (Vanholder 2000). Dit illustreert het gedrag van de soort; ze is algemeen op pioniersvegetatie, maar verdwijnt er na enkele jaren om elders nieuwe kolonies te stichten.

Vindplaats: **Luik(6 rupsen)**: Xhoffray.

Figuren 8–9: Histogrammen per pentade van *Hoplodrina ambigua* en *Mythimna albipuncta*.

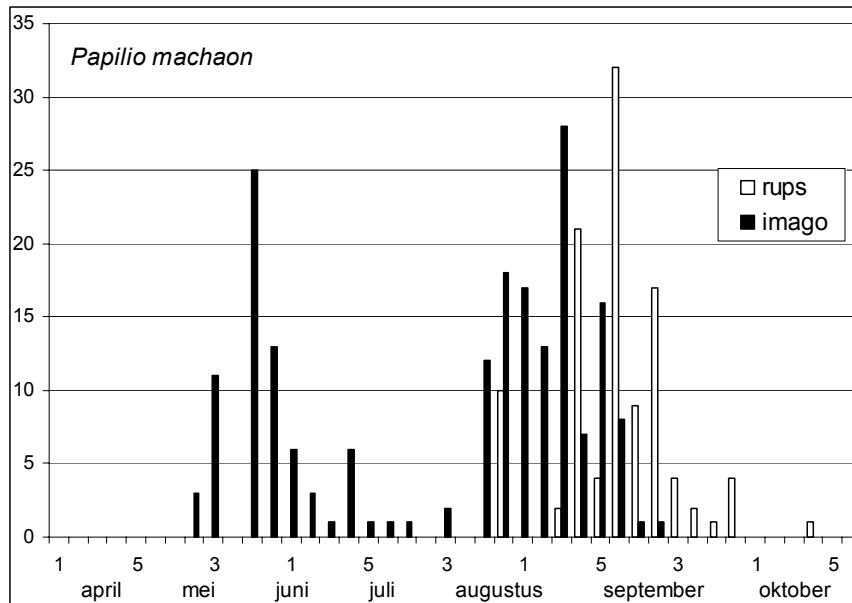
***Iphioides podalirius* (Linnaeus, 1758)**

Van de koningspage kregen we enkel nieuws uit de gekende biotopen. Op 23 juni werd een rups aangetroffen en op 1 juli een vlinder. Er werd nog een vrij laat exemplaar, mogelijk een tweede generatie, gezien op 23 augustus.

***Papilio machaon* (Linnaeus, 1758)**

De eerste koninginpage verscheen volgens H. Reumkens op 7 mei op de Bemelerberg te Maastricht. De volgende dag zag ook G. Glabeke de vlinder te St.-Denijs en de dag erna P. Durinck te Daknam. Vanaf 12 mei volgde een mooi gelukte, eerste generatie vlinders die tot begin juni doorvloog. De tweede generatie startte rond midden juli (zie fig. 6) met de vlinders die C. Taymans zag in Hotte-Fauvillers en G. Glabeke in St.-Denijs. Rupsen werden reeds op het einde van deze maand aangetroffen door R. Spronck die in St.-Jean-Sart 12 stuks vond op wortelloof. De generatie was wederom goed geslaagd en vloog goed tot begin september. In september werden vervolgens voornamelijk rupsen aangetroffen en de laatste vlinder vloog nog op de 26ste. Op 20 oktober trof P. Casier te Wetteren de laatste rups aan. Er zijn 322 waarnemingen waaronder 115 rupsenvondsten bekend, wat een goede score is. Opvallend is dat in West-Vlaanderen en ook in Zeeuws-Vlaanderen de vlinder lang niet algemeen was. Dit toont aan dat de verspreidingsgrens fluctueert naargelang de jaren. In 2000 hadden we nog een flink aantal vlinders voor West-Vlaanderen.

Vindplaatsen: **Ant.(6)**: Essen; **Bra.(55)**: Aarschot, Averbode, Bertem, Boutersem, Dilbeek, Evere, Grez, Heverlee, Hotte-Fauvillers, Langdorp, Meise, Merchtem, Neerijse, Scherpenheuvel, Vorst; **Hen.(11)**: Seloignes; **Lim.(3)**: Kessenich, Remersdaal; **Luik(53)**: Ensival, Hermalle-sur-Argenteau, Ninane, Remouchamps, St.-Jean-Sart, Stembert, Theux, Verviers, Visé, Waremme, Wonck; **Lux.(14)**: Aubange, Biron, Marbehan, Musson, Ste.-Marie-sur-Semois, Torgny; **Nam.(82)**: Bièvre, Hamois, Han-sur-Lesse, Namur, Nismes, Petigny, Presgaux, St.-Sevais, Tamines, Walcourt; **O.Vl.(74)**: Aalter, Daknam, Doornzele, Drogen, Eeklo, Elversele, Erembodegem, Evergem, Haaltert, Hansbeke, Maldegem, Nevele, Schellebelle, Sinaai, Ursel, Waarschoot, Waasmunster, Watervliet, Wetteren, Zwalm; **W.Vl.(20)**: Beernem, Deerlijk, Harelbeke, Nieuwkerke-Heuvelland, St.-Denijs, Wippelgem.

Figuur 10: Histogram per pentade van *Papilio machaon*.

***Aporia crataegi* (Linnaeus, 1758)**

Van het groot geaderd witte waren rupsenvondsten bekend in het voorjaar: C. Goossens zag een rups op 12 mei en J. L. Renneson vond er negen op *Prunus* sp. op 12 juni te Habay. De eerste vlinder werd reeds de volgende dag gezien door T. De Witte in Petite-Chapelle. Op 24 juni zag J. L. Renneson zijn eerste drie vlinders vliegen in Ste.-Marie-sur-Semois. Op die dag was de vlinder alom aanwezig in Merles-sur-Loison, waar ik zowel mannetjes als vrouwtjes zag. De laatste vlinders zijn alle door E. Walraevens gezien in juli; op de eerste, de derde en de negende. De vlinder is nergens buiten de normale biotoop aangetroffen.

Vindplaatsen: **Lux.(3+ 9 rupsen)**: Habay, Ste.-Marie-sur-Semois; **Nam.(6 + 1 rups)**: Heure, Matagne-la-Petite, Nismes, Petite-Chapelle, Sart-en-Fagne; **Fra(5)**: Merles-sur-Loison.

***Polyommatus coridon* (Poda, 1761)**

Dit blauwtje werd enkel gemeld op de kalkhelling van Torgny, waar sinds lang een populatie voorkomt: 3 exemplaren op 12 augustus (J. L. Renneson).

Vindplaatsen: **Lux.(3)**: Torgny.

***Argynnis paphia* (Linnaeus, 1758)**

Zoals we dat van hem gewoon geraken volgde R. D'Hont weer stipt de keizersmantel te Bièvre. De aantallen waren wel geringer dan in het voorgaande jaar. Hij noteerde de eerste vlinder op 5 juli. Doorlopend werden regelmatig keizersmantels opgemerkt gedurende de 2 vakantie maanden. Rond midden juli

en vooral vanaf midden augustus waren er dagelijks vlinders te zien. Een opmerkelijke waarneming is deze van C. Taymans die de vlinder te Hotte-Fauvillers zag, de enige uit de provincie Brabant. Alle andere waarnemingen liggen in gebieden waar de vlinder inheems kan beschouwd worden. Op 29 augustus sloot het jaar af te Bièvre; in totaal zijn 27 vlinders gezien.

Vindplaatsen: **Bra.(1)**: Hotte-Fauvillers; **Lux.(4)**: Frahan, Orchimont; **Nam.(22)**: Bièvre, Heure, Petigny, Petite-Chapelle.

***Issoria lathonia* (Linnaeus, 1758)**

Weerom een soort met zeer weinig waarnemingen in 2001. We zijn wel verheugd vast te stellen dat ze nog steeds voorkomt in het natuurreservaat "De Westhoek" te de Panne, waar S. Spruytte twee vlinders zag op 23 augustus. Op dezelfde dag vermeldde R. D'Hont twee vlinders te Bièvre. Op 30 september vertelde J. Chapelle dat hij er die dag het vlindertje zag te Prayon.

Vindplaatsen: **Luik(1)**: Prayon; **Nam.(2)**: Bièvre; **W.VI.(2)**: De Panne.

***Nymphalis antiopa* (Linnaeus, 1758)**

De enige rouwmantel werd op 20 mei te Petit-Fays gezien door R. D'Hont. Het wordt stilaan duidelijk dat er van de migratie uit 1995 niet veel relicten meer overblijven. In het noorden van het land werd de laatste daarvan nog in 2000 gezien.

Vindplaats: **Nam.(1)**: Petit-Fays.

***Nymphalis polychloros* (Linnaeus, 1758)**

Met slechts één waarneming doorgegeven aan het BTO, dienen we te concluderen dat er niet naar uitgekeken werd. De grote vos is in onze Ardennen algemeen. De enige vlinder in 2001 werd te Frahan opgetekend op 1 april door R. D'Hont.

Vindplaats: **Nam.(1)**: Frahan.

***Stegania trimaculata* (De Villers, 1789)**

Het gekende biotoop in de Brusselse westrand blijft elk jaar vlinders opleveren. De beide generaties waren aanwezig: op 17 mei zag W. Troukens te Dilbeek een wijfje. A. De Turck bevestigde het bestaan van een populatie te St.-Jans-Molenbeek op 6 juni. Te Vorst is de spanner door R. Guinez gezien in beide generaties: op 13 juni en op 26 augustus.

Vindplaatsen: **Bra.(4)**: Dilbeek, St.-Jans-Molenbeek, Vorst.

***Siona lineata* (Scopoli, 1763)**

Er werd in 2001 slechts spaarzaam uitgekeken naar deze overdag vliegende spanner. Het vals witje werd vooreerst opgemerkt op 9 juni te Ste.-Marie-sur-Semois door J. L. Renneson. De volgende dag zag ik een tiental vlinders overdag te Jametz. Op 24 juni zag J. L. Renneson 15 vlinders te Les Bulles. De enige vlinder uit de provincie Luik was deze van J. Michalowski op 3 juli te Ferrière.

Phegea **31** (2) (1.VI.2003): 54

Vindplaatsen: **Lux.(20)**: Les Bulles, Ste.-Marie-sur-Semois; **Luik(1)**: Ferrière; **Fra.(10)**: Jametz.

***Cryphia algae* (Fabricius, 1775)**

Slechts vier meldingen betekent een echt pover resultaat. De enige die oog had voor deze soort was M. Gillard. Hij identificeerde op 30 juli tijdens een inventarisatie te Fléron vier vlinders als *C. algae*.

Vindplaats: **Luik(4)**: Fléron.

***Catocala sponsa* (Linnaeus, 1758)**

De enige vlinders werden gesignaleerd uit Frankrijk: te Merles-sur-Loison, waar de vlinder overigens algemeen voorkomt, werden door F. Leeb twee van deze uilen met smeer gelokt op 1 september.

Vindplaats: **Fra(2)**: Merles-sur-Loison.

***Macdunnoughia confusa* (Stephens, 1850)**

Vooraf dank zij de volgehouden inspanning van W. Vandemaele konden we de vliegtijd van deze soort goed volgen. Hij noteerde dagelijks de aantallen tijdens inspectie van zijn bloementuin bij valavond. De vlinders foerageerden voornamelijk rond *Verbena bonariensis* en *Buddleja davidii*. Pas op 23 juli zag hij de eerste te Deerlijk. Er kon een eerste generatie afgescheiden worden met een top eind juli. Bijna dagelijks liet de uil zich bewonderen tot midden september. B. Kindts trof te Boekhoute tweemaal rupsen aan op kamperfoelie, dit gebeurde op 30 juli (ontpopte op 24 augustus) en 24 augustus (ontpopte op 18 september). De top van de volgende generatie lag begin september (zie fig. 7). Eind september tot midden oktober volgden de waarnemingen elkaar met grotere tussenpozen op. Het laatste exemplaar werd door W. Vandemaele te Deerlijk op 23 oktober gezien. Met ruim driekwart van de waarnemingen op het totaal van 114 bewees Willy dat de soort wel degelijk goed aanwezig was als je er maar naar uitkeek.

Vindplaatsen: **Ant.(1)**: Essen; **Bra.(3)**: Dilbeek; **Nam.(1)**: Ham-sur-Sambre; **O.VI.(16)**: Boekhoute, Daknam, Deinze, Lokeren, Sinaai, Wachtebeke, Zwalm; **W.VI.(87)**: Deerlijk, Ooigem, St.-Denijs; **Z.VI.(3)**: Heikant; **Fra.(3)**: Merles-sur-Loison, Thilay.

***Hoplodrina ambigua* ([Denis & Schiffermüller], 1775)**

Deze vlinder was prominent aanwezig en de beide generaties waren mooi afgetekend (zie fig. 8) met een kleinere eerste generatie die startte op 27 mei met de uil die K. Janssens te Mortsel optekende. De volgende zag A. De Turck op 6 juni in St.-Jans-Molenbeek. W. Troukens stelde met behulp van zijn kleine draagbare lichtval een mooi aantal van beide generaties vast te Dilbeek en Anderlecht. Aan hem danken we voornamelijk een grote serie waarnemingen waardoor we in staat waren een mooi histogram samen te stellen van de vliegtijd. De top van de eerste generatie lag in de tweede pentade van juni. De zomergeneratie was veel uitgebreider en startte in de vijfde pentade van juli om een top te bereiken in de laatste pentade van augustus. De uil vloog nog tot ver in september en eindigde vervolgens met een nieuwe uiterste datum op 19

oktober te Vorst. Nog nooit voorheen zagen we de vlinder zo laat op het jaar als R. Guinez.

Vindplaatsen: **Ant.(4)**: Essen, Mortsel; **Bra.(118)**: Anderlecht, Braine-l'Alleud, Dilbeek, Heverlee, Ottignies, St.-Jans-Molenbeek, Vorst; **O.VI.(3)**: Deinze, Gentbrugge; **W.VI.(29)**: Deerlijk, St.-Denijs, Wenduine.

***Chloantha hyperici* ([Denis & Schiffermüller], 1775)**

De biotoop te Vorst blijft bestaan. R. Guinez zag er de vlinder in beide generaties: één op 11 mei en één op 18 augustus. Het waren de enige waarnemingen van het jaar.

Vindplaats: **Bra.(2)**: Vorst.

***Lithophane leautieri* (Boisduval, [1829]) nieuw voor de provincie Brabant.**

Deze recente soort voor onze fauna (Vanholder & Bolland 2001) bracht ons ook in 2001 goed nieuws. De beide populaties aan onze kust werden bevestigd: A. De Turck ving *leautieri* op licht te Wenduine op 6 en 14 oktober. F. Bolland ving op 16 oktober één exemplaar te Westende, de plaats van de eerste vondst in België. Het meest opmerkelijk was echter een vlinder die door W. Troukens op 31 oktober te Dilbeek in zijn kleine Heath-lichtval gevangen werd. Daarmee kan hij deze uil als nieuw voor deze provincie toevoegen. De nieuwe vindplaats ligt op ruim 100 km van de kust, wat duidelijk de zwerfneiging illustreert. In ons vorig verslag (Vanholder 2001) stipuleerden we reeds dat we verwachtten dat *leautieri* een snelle uitbreiding zou nemen. Het laatste exemplaar werd weerom door A. De Turck gezien op 2 november, meteen de uiterste datum voor ons land. In Nederland gaat de normale vliegtijd tot 5 november maar er werd ooit nog één exemplaar in december gezien (Baaijens 2001).

Vindplaatsen: **Bra.(1)**: Dilbeek; **W.VI.(5)**: Wenduine, Westende.

***Mythimna albipuncta* ([Denis & Schiffermüller], 1775)**

De eerste generatie was erg beperkt, ze vloog tussen 30 mei (W. Troukens te Dilbeek) en 26 juni (S. Wullaert te Deinze). Er zijn slechts 5 vlinders gerapporteerd. De tweede generatie was uitgebreider en startte op 15 juli (A. Verboven te Heverlee). De volgende vlinders zag M. Gillard tijdens een inventarisatie en demonstratienachtvangst te Fléron op 30 juli. Daarna kwamen dagelijks waarnemingen binnen met als hoogtepunt de tweede decade van augustus (zie fig. 9). Een groot aantal waarnemingen kwam uit de provincie Brabant. De aantallen slonken na augustus al vlug. Op 1 september vond A. De Turck nog een vlinder te Wenduine op smeer en A. Verboven op 12 september te Heverlee in zijn lichtvalletje. K. Verstraeten beëindigde het jaar op 24 september te Essen. Met 87 vlinders haalden we toch nog een behoorlijk aantal.

Vindplaatsen: **Ant.(2)**: Essen, Zwijndrecht; **Bra.(48)**: Anderlecht, Braine-l'Alleud, Dilbeek, Heverlee, Ottignies, St.-Jans-Molenbeek, Winksele; **Luik(17)**: Fléron; **Nam.(1)**: Preasgaux; **O.VI.(8)**: Assenede, Deinze, Hamme, Lokeren; **W.VI.(4)**: Koksijde, St.-Denijs, Wenduine; **Fra.(7)**: Allondrelle, Thilay.

Tabel 2: Dwaalgasten en zwervers per pentade in België in 2001

Soort	jan			feb			mrt			apr			mei			jun			jul			aug			sep			okt			nov			dec			totaal			
	I	II	III	I	II	III	I	II	III	I	II	III	I	II	III	I	II	III	I	II	III	I	II	III	I	II	III	I	II	III	I	II	III	I	II	III				
<i>L. formosana</i>																																								21
<i>H. fuciformis</i>																																								7
<i>H. gallii</i> (rups)																																								6
<i>I. podalirius</i>																																								2
<i>P. machaon</i>																																								202
<i>P. machaon</i> (rups)																																								115
<i>A. crataegi</i>																																								14
<i>L. coridon</i>																																								3
<i>A. paphia</i>																																								27
<i>I. lathonia</i>																																								5
<i>N. antiope</i>																																								1
<i>N. polychloros</i>																																								1
<i>S. trimaculata</i>																																								4
<i>S. lineata</i>																																								31
<i>C. algae</i>																																								4
<i>C. sponsa</i>																																								2
<i>M. confusa</i>																																								111
<i>H. ambigua</i>																																								154
<i>C. hyperici</i>																																								2
<i>L. leautieri</i>																																								6
<i>M. albipuncta</i>																																								87
<i>E. occulta</i>																																								1

***Eurois occulta* (Linnaeus, 1758)**

Het is zeer opmerkelijk dat deze uil –met een eerder noordelijke verspreiding– nu het tweede opeenvolgende jaar in ons land werd gemeld. De recentere waarnemingen kwamen veelal uit het noorden van het land, wat duidelijk kan wijzen op migratie met noordelijke oorsprong. Dit jaar werd *E. occulta* echter in het uiterste zuiden gezien –met name te Marbehan– waar J. Renneson op 2 juli een vlinder waarnam. Enkele decennia geleden werden de vlinders in België bijna uitsluitend in de Hoge Venen waargenomen.

Vindplaats: **Lux.(1)**: Marbehan.

Dankwoord

Aan M. Gillard voor zijn coördinatiewerk t.a.v. de Franstalige medewerkers. Aan alle medewerkers van het BTO voor het nauwkeurig noteren en doorsturen van hun gegevens en het betalen van een bijdrage. Vooral de nachtvlinderspecialisten die zich de moeite getroostten om hun waarnemingen op te tekenen verdienen een speciale vermelding. Verder dank ik het voltallige sectiebestuur van het BTO voor hun inbreng en discussie. Bijzonder woord van dank aan de Uyttenboogaert-Eliassenstichting, de Vlaamse Vereniging voor Entomologie en Entomologie-speciaalzaak Vermandel voor het verstrekken van subsidies, aan B. Misonne voor het klimatologisch overzicht van 2001. W. De Prins en T. Garrevoet wil ik danken voor het nalezen van het manuscript. Tot slot een oproep aan alle vlinderliefhebbers om zich aan te melden als medewerker. U ontvangt dan de benodigde formulieren en de laatste nieuwsbrief.

Bibliografie

- Klimatologisch Overzicht van het jaar 2002 — <http://www.meteo.oma.be/IRM-KMI/climate/>
- Baaijens, A. M., 2001. *Lithophane leautieri* gevestigd in Nederland (Lepidoptera: Noctuidae). — *Entomologische Berichten*, Amsterdam **61**(11): 153–156.
- De Prins, W., 1998. Catalogue of the Lepidoptera of Belgium. — *Studiedocumenten van het Koninklijk Belgisch Instituut voor Natuurwetenschappen* **92**: 1–236.
- Hensle, J. & W., 2002. Zur Frage der Frostempfindlichkeit der Raupe von *Colias crocea* (Geoffroy, 1785). — *Atalanta* **33**: 37–45.
- Vanholder, B., 2001. Trekvinders in 2000, zeventiende jaarverslag (Lepidoptera). — *Phegea* **29**(2): 41–62.
- Vanholder, B & Bolland, F., 2000. *Lithophane leautieri*, een nieuwe soort voor de Belgische Fauna (Lepidoptera: Noctuidae, Cucullinae). — *Phegea* **28**(3): 119–122.